Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Joxe Mari Esnaola Garmendia

Azpeitia, Gipuzkoa
(1930-2014)

Aurkibidea

Biografia

1930ean jaio zen Azpeitiko Oñatz auzoko Atxabaletazar baserrian. Aita Goiazko Gezarreta baserrikoa eta ama Zabale baserrikoa zituen, eta zazpi anai-arreben artean zaharrena da. Eskolan, Azpeitian ibili zen. Doktrina euskaraz ikasteko, Azpeitian bizi zen Elosiagako emakume baten etxera joaten zen. 11 urtera arte ibili zen eskolan, eta, ondoren, baserrira bueltatu zen. Betidanik baserritik bizi izan da. Gerra garaian, etxekoek ihes egin behar izan zuten, eta Goierriko Altzaga herrira joan ziren senitarteko batzuen etxera.

Zintak

AZP-058

- **Proiektua**: Azpeitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-02-15
- **Iraupena**: 57 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Esne-behiak

- **Erref**: AZP-058/003
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:01:30. **Bukatu**: 00:02:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Baserritik bizi izan da beti. Behiak eta idiak eduki izan ditu. Azpeitian esne-bezeroak zituzten. Etxeko emakumeak aritu ohi ziren esnea partitzen.

2. Esne partiketa

- **Erref**: AZP-058/004
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:02:46. **Bukatu**: 00:04:37

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Esnea eskuz biltzen zuten. Esnea etxez etxe partitzen zuten. Banaketa lana emakumeek egin ohi zuten, eta lan gogorra izaten zen. 10-12 litroko marmitak erabiltzen zituzten. Astoarekin, lehenengo, eta bizikletarekin gero, joan ohi ziren herrira.

3. Idiak, lanerako

- **Erref**: AZP-058/005
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:04:37. **Bukatu**: 00:06:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Idiak erabiltzen zituzten soroko lanetarako eta belarra kargatzeko. Garia, artoa eta patata landatzen zuten.

4. Etxeko ogia

- **Erref**: AZP-058/006
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:06:00. **Bukatu**: 00:07:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Etxean egiten zuten ogia, labesuan. Astean behin egiten zen ogia. Kaleko ogia errazionamenduan zegoen, eta ez zen jateko modua izaten.

5. Dotrina euskaraz ikasitakoa

- **Erref**: AZP-058/007
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:07:10. **Bukatu**: 00:09:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Herriko eskolan egin zituen ikasketak. Denbora gutxi egin zuen eskolan. Dotrina ondo ikasi behar izaten zen. Eskolatik irtendakoan, auzoko 9 neska-mutil Azpeitiko emakume baten etxera joaten ziren dotrina euskaraz ikastera.

6. Eskolan ezin euskaraz egin

- **Erref**: AZP-058/008
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:09:52. **Bukatu**: 00:10:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:
Eskolan ezin zen euskaraz hitz egin. Euskaraz hitz egiten harrapatuz gero, jo edo zigortu egiten zituzten.

7. Eskolara oinez joan behar

- **Erref**: AZP-058/009
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:10:49. **Bukatu**: 00:11:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
11 urtera arte ibili zen eskolan. Auzoko 10 mutilek oinez egiten zuten eskolako joan-etorria.

8. Garia jotzeko, Urbitetxoko makina

- **Erref**: AZP-058/011
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:13:01. **Bukatu**: 00:14:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Garia eta artoa nola lantzen den kontatzen du. Urte baten garia, eta hurrengoan, berriz, artoa egin ohi zuten, txandatuz. Garia jotzeko, auzoko Urbitetxo baserriko makina ibiltzen zen etxez- etxe.

9. Belarra moztea

- **Erref**: AZP-058/012
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:14:37. **Bukatu**: 00:15:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Belarra segaz mozten zuten. Belarra ondu ondoren, sardea eta eskuarearekin gurdian biltzen zuten. Ganbaran jaso ohi zuten belarra, neguan ganaduari emateko.

10. Esne-behiak pentsua behar

- **Erref**: AZP-058/013
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:15:31. **Bukatu**: 00:16:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:
Esne-behiari belarraz gain, pentsua ere eman behar izaten zaio. Behiak ondo jan behar du esnea emango badu. Bestela, hark emandako esne kopurua erdira jaitsi daiteke. Pentsua Azpeitiko Jaka almazenetik erosten zuten.

11. Esnearen kalitatea

- **Erref**: AZP-058/014
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:16:25. **Bukatu**: 00:17:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Lehen, ez zen inor ibiltzen esnea kontrolatzen. Ez zuten esne-bezeroen kexarik izaten. Esnearen prezioari eutsi egiten zioten, baina esnea bere horretan ematen zuten. Esneari ura nahasteaz hitz egiten du.

12. Esnea, diru-iturri

- **Erref**: AZP-058/015
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:17:22. **Bukatu**: 00:18:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:
Esnearen salmentatik bizi ziren baserrian. Emakumeek lan asko egin behar izaten zuten.

13. Egurrezko askak

- **Erref**: AZP-058/016
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 00:18:41. **Bukatu**: 00:19:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria

Laburpena:
Lehen, ganaduentzako askak egurrezkoak izaten ziren. Gero egin zituzten hormigoizkoak. Esne-behia ondo zaindu behar izaten dela dio.

14. Behien zaintza

- **Erref**: AZP-058/017
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:19:33. **Bukatu**: 00:20:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behien zaintzaz hitz egiten du. Animaliak eta gizakiak antzekoak garela dio.

15. Atxabaletazar, Oinatz behean

- **Erref**: AZP-058/019
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:21:12. **Bukatu**: 00:22:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Atxabaletazar baserria Oinatz auzoan dago, Oinatz behean. Auzoko baserrien izenak aipatzen ditu.

16. Landetan, lantegirik ez

- **Erref**: AZP-058/020
- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 00:22:23. **Bukatu**: 00:22:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Urola Kostako lantegiak

Laburpena:
Azpeitian, Damaso eta Agirre lantegiak ziren handienak. Altzarigintzan aritzen ziren biak. Landetan ez zegoen lantegirik.

17. Garai bateko Landeta

- **Erref**: AZP-058/021
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:22:59. **Bukatu**: 00:24:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Landetan lehen dena soroa zen. Soro onak omen ziren; artoa eta garia landu ohi zen.

18. Auzoko errotak

- **Erref**: AZP-058/022
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:24:20. **Bukatu**: 00:25:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Auzoan hainbat errota ziren: Gazte, Atxubiaga, Oranda, Toalla... Gerra denboran, gauez joan ohi ziren errotara. Galarazita zegoen garia eta artoa ehotzea; harrapatuz gero, isuna ordaindu behar izaten zen.

19. Aita Altzagara alde eginda

- **Erref**: AZP-058/023
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:25:19. **Bukatu**: 00:26:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
1934an, Joxe Mariren aita Altzagara joan zen senide batzuen etxera, ezkutatzera.

20. Gezarretatik Atxabaletazarrera

- **Erref**: AZP-058/024
- **Iraupena**: 0:03:18. **Hasi**: 00:26:22. **Bukatu**: 00:29:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Joxe Mariren aita Goiazko Gezarreta baserrikoa zen. Familiaren jatorriaz hitz egiten du. Gezarretako errenta igotzen hasi zirenean, familiak Azpeitiko Atxabaletazar baserria erosi zuen. Zazpi mila duro eta erdian erosi zuten baserria.

21. Baserritik ihesi

- **Erref**: AZP-058/025
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:29:40. **Bukatu**: 00:31:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra denboran, auzoko bat arto soroan hiru egunez ezkutatuta egon zela kontatzen du. Baserritik ihes egin behar, eta Joxe Mariren aitak auzoko batzuk Ordiziara eraman zituen.

22. Taloa eta ogiarekin salbu

- **Erref**: AZP-058/027
- **Iraupena**: 0:00:26. **Hasi**: 00:34:00. **Bukatu**: 00:34:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra garaian, taloa eta ogia izaten zuten baserrian, eta ez zuten goserik pasa.

23. Jendea ihesean eta soldaduen iritsiera

- **Erref**: AZP-058/028
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:34:26. **Bukatu**: 00:35:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Beasain, Elosiaga eta Errezil aldetik jende ugarik ihes egin omen zuen Azpeitia aldera. Errepidea bete soldadu nola pasatu zen gogoratzen du. Tropak nola iritsi ziren kontatzen du: soldaduek errepidea hartu omen zuten.

24. Enparan Gaingo mutiko bat tirokatu

- **Erref**: AZP-058/029
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:35:06. **Bukatu**: 00:36:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Soldaduek Enparan Gain aldean zebilen mutiko bat tirokatu zutenekoa kontatzen du. Joxe Mari eta etxekoak zuhaizpean egon ziren ezkutatuta.

Transkripzioa
- Ordun, beste gauz bat da, ba, e, gaztie, gu baiño zeoze sasoe... Enparango... hauen tarteko zea, mutille. Zea, mutil koxkorra ibili ganau-zai o zea, ta hortiken, kruze hortatik, hor goitik pasa zin mordo bat, hauzkaldetik. Beste pixkat honea ta beste pixkat hamendiken. Bai, ba. Zea,

herriye hartzeko. Ta mutil koxkor hori nunbait bildurtu da /bildurtua/, behi-zai emen zebillen ta bildurtu da, ta [...] sartu ta tiro iten debe /iteebe/ bestiek -bai, ba, militarrak eta- ta ja-ta bertan hil.
- Izkutau nahien jarriko zan hue´re.
- Bai, bai, bildurtu! Zein bildurtu beharr zan ordun, zein bildurtu behar zan.
- Zuek hemen egon ziñeten, etxen.
- Bai, gu hortxe zea arbolapien ikusi giñun. Gu arbolapien egon giñen.
- Bildurra izango zan.
- Jo, bildurre, bai.
- Bonbaik o bota zuen hemen?
- Ez, ez, ez, hamen ez, hamen bonbaik-eta ez zan eze bota.

25. Konfiskatutako ganadua, Loiolara

- **Erref**: AZP-058/032
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:37:47. **Bukatu**: 00:39:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:
Soldaduek, txahalak konfiskatu zizkieten. Konfiskatutako ganadu guztia Loiolara eramaten zuten. Loiolan, basilikaren bi aldetan, egurrezko estalpetan gordetzen zuten ganadua.

26. Soldaduak miaketan

- **Erref**: AZP-058/033
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:39:23. **Bukatu**: 00:40:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Ihesean zebilen Urrestillako gizon bat ezkutatu zuten baserrian. Joxe Mari eta lau anaia amarekin logela batean egon ziren, beldurtuta. Soldaduak miaketan aritu omen ziren.

27. Lehenengo Oinatz

- **Erref**: AZP-058/034
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:40:03. **Bukatu**: 00:42:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Oinatz goiko eliza ondoan, frontoi txiki bat dago. Bertako santua San Juan da. Festetan erromeria izaten zen. Eskola ere bazegoen. Maisuak taberna omen zeukan.

28. Patxi Atxabaletako soinujolea

- **Erref**: AZP-058/035
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:42:02. **Bukatu**: 00:44:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Atxabaletazerren bazen soinujole bat Patxi izenekoa. Haren kontuak aipatzen ditu.

29. Bizikletarekin batera eta bestera

- **Erref**: AZP-058/036
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:44:07. **Bukatu**: 00:45:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
Gaztetako kontuak aipatzen ditu. Bizikletan joan ohi ziren Urrestilla, Nuarbera, Matxinbenta, Errezilera... Azpeitian, gauza gutxi egoten omen zen.

30. Azpeitiko Kasinoa

- **Erref**: AZP-058/038
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:46:17. **Bukatu**: 00:46:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:
Azpeitiko Kasinoari buruz hitz egiten du. Jokorako tokia zen. Dirua zuenari uzten omen zioten sartzen.

31. Gurasoekin zuka, lagunekin hika

- **Erref**: AZP-058/042
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:49:14. **Bukatu**: 00:50:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Oinatzen eta Azpeitian, antzera hitz egiten da. Gurasoei zuka hitz egiten zien, eta gurasoek berari, berriz, hika. Lagun artean, hika hitz egin izan du beti.

32. Gaztetatik txapelarekin

- **Erref**: AZP-058/043
- **Iraupena**: 0:00:33. **Hasi**: 00:50:58. **Bukatu**: 00:51:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:
Beti ibili izan du txapela. Apaizaren aurrean txapela kendu egin behar izaten zen.

33. Misioak

- **Erref**: AZP-058/044
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:51:31. **Bukatu**: 00:52:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:
Mezara, Azpeitira joan ohi zen. Misioetan, neskak eta mutilak aparte ibili behar izaten zuten.

34. Nobiotako kontuak

- **Erref**: AZP-058/046
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:54:28. **Bukatu**: 00:57:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
Emaztea nola ezagutu zuen kontatzen du. Aste barruan, gutxi ikusten zuten elkar. Urrestillakoa zen, baina Azpeitian ibiltzen zen neskame. Nobiotan, Beizamara edota Oinatzera joan ohi ziren mendi buelta egin eta mokadutxoa jatera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-21

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com